

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของเทศบาลเมืองลำพูน ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดเก็บภาษีของเทศบาลเมืองลำพูน แนวโน้มการจัดเก็บภาษีของเทศบาลเมืองลำพูน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรค โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ จากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ ประชาชนผู้มีหน้าที่ในการชำระภาษีให้แก่เทศบาล จำนวน 358 คน และเจ้าหน้าที่ของเทศบาลผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษี จำนวน 26 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) การวิเคราะห์ตารางไขว้ (Crosstabulation) ค่าไคสแควร์ (Chi-square) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) รวมทั้งการศึกษาจากเอกสารข้อมูลต่างๆ ของเทศบาล ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีของเทศบาล

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีของเทศบาลที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ และความรู้เกี่ยวกับภาษี ผลการศึกษาพบว่า

เพศ ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวนมากที่สุด คือ 207 คน คิดเป็นร้อยละ 57.8 รองลงมาคือ เพศชาย จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 42.2

อายุ ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี มากที่สุด จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 30.2 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 31-40 ปี ช่วงอายุ 20-30 ปี ร้อยละ 20.1 และช่วงอายุ 51-60 ปี และ มากกว่า 60 ปี ขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 12.3

ระดับการศึกษา ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษามากที่สุด คือจำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 26.8 รองลงมา คือ ประถมศึกษา ร้อยละ 25.1 ปริญญาตรี ร้อยละ 22.9 อนุปริญญา ร้อยละ 19.3 สูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 4.2 และอื่นๆ ร้อยละ 1.7

สถานภาพสมรส ประชากรส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสมากที่สุด คือ จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 56.5 รองลงมา คือ โสด ร้อยละ 27.5 หม้าย ร้อยละ 6.8 แยกกันอยู่ ร้อยละ 4.8 และน้อยที่สุด คือสถานภาพหย่า คิดเป็นร้อยละ 4.5

อาชีพ ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพค้าขายมากที่สุด มีจำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 35.8 รองลงมา คือ ประกอบอาชีพส่วนตัว ร้อยละ 24.9 อาชีพรับจ้าง ร้อยละ 20.1 ประกอบอาชีพอื่นๆ ร้อยละ 9.8 อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 6.7 และเกษตรกร มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 2.8

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ระหว่าง 5,001-10,000 บาทต่อเดือน มากที่สุด คือ จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 38.3 รองลงมาคือ ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน รายได้ระหว่าง 10,001-15,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 16.6 รายได้มากกว่า 20,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 5.6 และรายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาทต่อเดือน มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 2.8

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีของเทศบาลอยู่ในระดับปานกลาง มีจำนวนมากที่สุด คือ คิดเป็นร้อยละ 64.4 รองลงมา คือ ระดับการรับรู้มาก ร้อยละ 21.1 และระดับการรับรู้น้อย ร้อยละ 14.5 โดยประเด็นที่ประชากรตัวอย่างมีการรับรู้มากที่สุด คือ การติดต่อประสานงานของเทศบาลไม่มีปัญหาและอุปสรรค เทศบาลมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ได้เหมาะสมแล้ว และการจัดเก็บภาษีในปัจจุบันของเทศบาลมีความรัดกุมและมีประสิทธิภาพแล้ว ส่วนประเด็นที่ประชากรตัวอย่างมีการรับรู้最少 คือ ภาษีที่เทศบาลจัดเก็บนั้น เทศบาลนำกลับไปใช้ในการพัฒนาบ้านเกิดได้เป็นจำนวนมาก

การประชาสัมพันธ์ ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลในระดับปานกลาง มีจำนวนมากที่สุด คือ คิดเป็นร้อยละ 80.4 รองลงมา คือ ระดับความเห็นด้วยน้อย ร้อยละ 13.4 และระดับความเห็นด้วยมาก ร้อยละ 6.1 โดยประเด็นที่ประชากรตัวอย่างมีความเห็นด้วยเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ของเทศบาล คือ เทศบาลมีการเตรียมเจ้าหน้าที่สำหรับไว้แนะนำและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการชำระภาษีไว้พร้อม เจ้าหน้าที่ของเทศบาลมีการจัดทำป้ายแสดงประโยชน์ที่จะได้

รับ เมื่อท่านชำระภาษีไว้อย่างชัดเจน และ เจ้าหน้าที่ที่มีการจัดป้ายแสดงการเชิญชวนให้มีการเสียภาษีไว้อย่างชัดเจน ในส่วนประเภทสื่อที่ประชากรตัวอย่างมีการรับรู้มากที่สุด คือ เสียงตามสาย รองลงมาคือ หนังสือราชการ/ใบปลิว วิทยุโทรทัศน์ เจ้าหน้าที่เทศบาลออกมาย้ำแจ้ง และสื่อที่มีการรับรู้ที่น้อยที่สุดคือ หนังสือพิมพ์

ความรู้เกี่ยวกับภาษี ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับภาษีอยู่ในระดับปานกลาง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.8 รองลงมาคือ มีระดับความรู้มาก ร้อยละ 30.2 และ ระดับความรู้น้อย ร้อยละ 29.4 โดยประเด็นที่ประชากรตัวอย่างมีความรู้มากที่สุด คือ ภายในเขตเทศบาลการชำระภาษีบำรุงท้องที่ให้ไปติดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ สำนักงานเทศบาล ภาษีโรงเรือนและที่ดิน หมายถึง ภาษีที่จัดเก็บจากโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ กับที่ดินซึ่งใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้าง และการฆ่าสัตว์ทุกครั้งต้องทำการฆ่าสัตว์ที่โรงฆ่าสัตว์ ส่วนประเด็นที่ประชากรตัวอย่างมีความรู้น้อยที่สุด คือ เจ้าของที่ดินที่ได้รับแจ้งการประเมินภาษีบำรุงท้องที่แล้วเห็นว่าการประเมินไม่ถูกต้อง มีสิทธิยื่นอุทธรณ์ได้ภายใน 30 วัน ภ.บ.ท. 5 หมายถึง แบบแสดงที่ดิน และค่ารายปี หมายถึง จำนวนเงินซึ่งทรัพย์สินนั้นสมควรให้เข้าได้ในปีหนึ่งๆ

การชำระภาษี ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่มีการไปชำระภาษีให้แก่เทศบาล มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.3 นอกจากนี้ประชากรตัวอย่างมีความเต็มใจในการชำระภาษี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 82.0 โดยภาษีที่มีการไปชำระมากที่สุด คือ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน รองลงมา คือ ภาษีป้าย ภาษีบำรุงท้องที่ และภาษีที่มีการไปชำระที่น้อยที่สุด คือ อากาศฆ่าสัตว์ ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ไปชำระภาษีโดยวิธีการนำไปชำระเองที่เทศบาลมากที่สุด รองลงมาคือ ฝากคนอื่นไปชำระเทศบาลส่งเจ้าหน้าที่มาจัดเก็บที่บ้าน และนำส่งทางไปรษณีย์มีจำนวนน้อยที่สุด

5.1.2 แนวโน้มการจัดเก็บภาษีของเทศบาลเมืองลำพูน

1. **คาดการณ์ภาวะเศรษฐกิจการเงินระดับประเทศ ปี พ.ศ.2545** คาดว่าเศรษฐกิจไทยจะสามารถขยายตัวได้ประมาณร้อยละ 2 ถึง 3 โดยในช่วงครึ่งแรกของปียังคงมีแรงกระตุ้นต่อเนื่องจากภาครัฐ และแนวโน้มการฟื้นตัวของการใช้จ่ายภาคเอกชนจะมีส่วนช่วยขับเคลื่อนให้เศรษฐกิจขยายตัวอย่างต่อเนื่องและการบริโภคเฉพาะการลงทุนในหมวดการก่อสร้างที่น่าจะฟื้นตัวต่อเนื่องจากปลายปี 2544 และการบริโภคภาคเอกชนที่น่าจะปรับตัวดีขึ้นตามรายได้ของเกษตรกรและ

ภาวะการจ้างงานที่ดี ประกอบกับความเชื่อมั่นของธุรกิจและของผู้บริโภคที่มีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้นตามลำดับ อย่างไรก็ตาม การฟื้นตัวในระยะปานกลางของเศรษฐกิจไทยน่าจะยังคงต้องพึ่งพาการฟื้นตัวของอุปสงค์ต่างประเทศ ซึ่งคาดว่าจะดีขึ้นในครึ่งหลังของปี 2545 เป็นต้นไป โดยเฉพาะในสาขาผลผลิตภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรม ภาคบริการ รวมทั้งการใช้จ่ายของภาคเอกชนและการส่งออกส่งนำเข้ามีแนวโน้มสูงขึ้น แต่การลงทุนภาคเอกชนยังคงฟื้นตัวไม่เต็มที่นัก

2. สรุปภาวะเศรษฐกิจการเงินภาคเหนือ ปี 2544 และแนวโน้ม ปี 2545 เศรษฐกิจภาคเหนือปี 2544 คาดว่าจะขยายตัวประมาณร้อยละ 1-1.5 ชะลอลดตัวลงจากปีก่อน เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก ประกอบกับเหตุการณ์ก่อวินาศกรรมในประเทศสหรัฐอเมริกาและภาวะสงครามในอัฟกานิสถาน มีผลทำให้ภาคการส่งออก ลดลงจากระดับเดียวกันปีก่อนร้อยละ 8.6 (ในรูปดอลลาร์ สรอ.) และส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมผลิตเพื่อการส่งออก ลดลงตามกัน นอกจากนี้ ภาคการท่องเที่ยวแสดงทิศทางที่ชะลอลดจากปีก่อน โดยเฉพาะการลดลงของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพชาวอเมริกันและญี่ปุ่นที่ลดลงมากในช่วงไตรมาสที่ 4 หลังเหตุการณ์ก่อวินาศกรรมในประเทศสหรัฐอเมริกาอย่างไรก็ดี การก่อสร้างภาคเอกชน ประเภทที่อยู่อาศัยขนาดเล็กเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งจากแรงจูงใจอัตราดอกเบี้ยอยู่ในระดับต่ำ ส่วนภาคเกษตร ปรากฏว่าในปีนี้อากาศสินค้าเกษตรสำคัญปรับตัวดีขึ้น ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากปีก่อน นอกจากนี้ภาครัฐยังมีบทบาทสำคัญในการใช้จ่ายเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ส่งผลให้การใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเอกชน ชะลอลดลงไม่มากนัก โดยสาขาที่มีแนวโน้มสูงขึ้นคือ ภาคการเกษตร และอุตสาหกรรมก่อสร้าง ส่วนภาคอุตสาหกรรมอื่นๆ ในนิคมอุตสาหกรรมลำพูนมีมูลค่าลดลง ภาคการบริการ การอุปโภคบริโภคของเอกชน การลงทุนของเอกชนยังคงอยู่ในภาวะชะลอตัว

3. แนวโน้มการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลเมืองลำพูน จากข้อมูลรายได้จากการจัดเก็บภาษี ระหว่าง ปี พ.ศ. 2540-2544 ประกอบกับความคาดการณ์ภาวะเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศ ระดับภาค และระดับจังหวัดข้างต้น สามารถคาดการณ์ได้ว่าแนวโน้มการจัดเก็บภาษีของเทศบาลเมืองลำพูนโดยภาพรวมน่าจะเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เนื่องจากอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจภาคเหนือในปี 2544-2545 ขยายตัวเพียงร้อยละ 1-2 โดยสาขาการมีการปรับตัวดีขึ้นได้แก่ สาขาเกษตร และอุตสาหกรรมก่อสร้าง ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมอื่น ในนิคมอุตสาหกรรมลำพูน มี

อัตราลดลงถึงร้อยละ 5.0 รวมทั้งการลงทุนจากภาคเอกชนและการส่งออกก็มีอัตราลดลง จากข้อมูลในตอนที่ 1 ด้านอาชีพจะเห็นว่ากลุ่มที่มีการชำระภาษีให้แก่เทศบาลมากที่สุด คือ อาชีพค้าขาย ประกอบธุรกิจส่วนตัว และรับจ้าง ส่วนสาขาเกษตรมีจำนวนผู้ชำระภาษีให้แก่เทศบาลน้อยที่สุด ดังนั้นหากแนวโน้มเศรษฐกิจด้านอุตสาหกรรมและการลงทุนภาคเอกชน ภาคบริการ รวมทั้งการอุปโภคบริโภคยังมีอัตราชะลอตัว ก็จะมีผลกระทบต่อการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลด้วย หากพิจารณาจากกราฟจะเห็นว่าในส่วนการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่น่าจะเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ภาษีโรงเรือนและที่ดินยังคงเพิ่มขึ้นในอัตราไม่มากนัก ขึ้นกับภาวะเศรษฐกิจของจังหวัดลำพูน ซึ่งคาดว่าเศรษฐกิจจังหวัดลำพูนในปีหน้าจะฟื้นตัวดีขึ้น เนื่องจากการดำเนินนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล เช่น โครงการกองทุนหมู่บ้าน โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ทำให้ประชาชนมีการลงทุนและมีการใช้จ่ายในภาคเอกชนเพิ่มสูงขึ้น ส่วนภาษีป้ายและอากรฆ่าสัตว์นั้นมีแนวโน้มลดลง อย่างไรก็ตามประมาณการของรายได้จากการจัดเก็บภาษีของเทศบาลนั้นยังขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของเทศบาล โดยเฉพาะในด้านการบริการที่มีความสะดวกรวดเร็ว การบริหารจัดการ การให้ความรู้และการประชาสัมพันธ์แก่ประชาชน

5.1.3 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บภาษี

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด ด้านปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บภาษีของเทศบาลเมืองลำพูน สามารถแบ่งปัญหาออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ปัญหาก่อนการจัดเก็บภาษี ได้แก่ ประชาชนขาดความเข้าใจเรื่อง เทศบาลยังมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับภาษีให้กับประชาชนได้น้อย ไม่ทั่วถึง และไม่ต่อเนื่อง บุคลากรที่ทำหน้าที่จัดเก็บภาษียังมีน้อยเกินไปทำให้การจัดเก็บภาษีอาจจะไม่ทั่วถึง และครอบคลุม ประชาชนไม่ให้ความสำคัญในการเสียภาษีเนื่องจากคิดว่าตนเองไม่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนโดยตรง เทศบาลยังขาดข้อมูลในการจัดเก็บภาษีที่เป็นปัจจุบัน เช่น การจัดทำแผนที่ภาษี เจ้าของทรัพย์สินไม่มายื่นแบบเพื่อเสียภาษีด้วยตนเอง มักให้บุคคลอื่นมายื่นแบบแทนส่วนใหญ่มักจะเป็นลูกจ้างซึ่งไม่รู้ข้อมูลที่ชัดเจน

2. ปัญหาระหว่างการจัดเก็บภาษี ได้แก่ เจ้าของทรัพย์สินแจ้งรายการเสียภาษีไม่ตรงกับความเป็นจริง โดยจะแจ้งต่ำกว่าที่เป็นจริง เจ้าของทรัพย์สินไม่เตรียมเอกสารในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษี ทำให้เทศบาลไม่ทราบข้อมูลที่แท้จริง เจ้าหน้าที่ยังขาดความกระตือรือร้น ขาดความเอาใจใส่ในการจัดเก็บภาษี ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ยังหวังรายได้หรืองบประมาณประเภทอื่น ซึ่งมีจำนวนมากกว่าภาษีที่ทางเทศบาลจัดเก็บ และเป็นรายได้ที่แน่นอนไม่ต้องเสียเวลาในการจัดเก็บ เจ้าของทรัพย์สินมายื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเกินกำหนดระยะเวลาทำให้การจัดเก็บภาษีของเทศบาลในปีนั้น ๆ ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ทำให้รายได้ในปีนั้น ๆ ของเทศบาลขาดหายไป เจ้าของทรัพย์สินบางรายไม่มาเสียภาษีหลังการได้รับแจ้งให้มาเสียภาษี ทำให้เทศบาลมีรายได้จากภาษีที่จัดเก็บเองลดลง

3. ปัญหาหลังการเสียภาษี ได้แก่ บทกำหนดโทษสำหรับผู้ที่ไม่มาชำระภาษี หรือชำระภาษีช้ากว่ากำหนด ยังไม่รุนแรงและเด็ดขาด กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีบางฉบับยังล้าหลังและไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เช่น การจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่มักจะใช้เกณฑ์ของปีเก่า ๆ มาใช้ในการคำนวณจำนวนภาษีที่จะจัดเก็บจึงไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ปัจจุบันระเบียบกฎหมายให้อำนาจกับผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ที่ไม่ชำระภาษี เพื่อนำเงินมาชำระภาษี แต่ในทางปฏิบัติยังไม่มี การปฏิบัติ เนื่องจากอาจเป็นเรื่องที่ยุ่งยากสลับซับซ้อน และในความเป็นจริงเป็นวิธีการปฏิบัติที่ทำได้ยาก

5.1.4 ผลการวิเคราะห์สถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีผลต่อการชำระภาษี สามารถสรุปได้ดังนี้
ความสัมพันธ์ระหว่าง การไปชำระภาษีจำแนกตามเพศ พบว่า ประชากรตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกันมีการไปชำระภาษีให้แก่เทศบาลที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สามารถสรุปได้ว่ายอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ความสัมพันธ์ระหว่าง การไปชำระภาษีจำแนกตามอายุ พบว่า ประชากรตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีการไปชำระภาษีให้แก่เทศบาลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยพบว่า ประชากรตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีการไปชำระภาษีให้แก่เทศบาลมากที่สุด คือ จำนวน 103 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 28.85 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 31-40 ปี ร้อยละ

23.81 ช่วงอายุ 20-30 ปี ร้อยละ 17.65 ช่วงอายุมากกว่า 61 ปี ร้อยละ 12.32 และ ช่วงอายุ 51-60 ปี ร้อยละ 10.64 ตามลำดับ สามารถสรุปได้ว่าปฏิเสณสมมติฐานที่ตั้งไว้

ความสัมพันธ์ระหว่างการไปชำระภาษีจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ประชากรตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการไปชำระภาษีให้แก่เทศบาลไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สามารถสรุปได้ว่ายอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ความสัมพันธ์ระหว่างการไปชำระภาษีจำแนกตามสถานภาพการสมรส พบว่า ประชากรตัวอย่างที่มีสถานภาพการสมรสที่แตกต่างกันมีการไปชำระภาษีให้แก่เทศบาลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยพบว่าประชากรตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสแล้วมีการไปชำระภาษีให้แก่เทศบาล มากที่สุดคือ จำนวน 194 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 54.64 รองลงมา คือ สถานภาพโสด ร้อยละ 23.38 สถานภาพหย่า ร้อยละ 6.20 สถานภาพแยกกันอยู่ ร้อยละ 4.79 และ น้อยที่สุดคือ สถานภาพหย่า คิดเป็นร้อยละ 1.41 ตามลำดับ สามารถสรุปได้ว่าปฏิเสณสมมติฐานที่ตั้งไว้

ความสัมพันธ์ระหว่างการไปชำระภาษีจำแนกตามอาชีพ พบว่า ประชากรตัวอย่างที่มีอาชีพที่แตกต่างกันมีการไปชำระภาษีให้แก่เทศบาลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยพบว่า ประชากรตัวอย่างที่มีอาชีพค้าขาย มีการไปชำระภาษีให้แก่เทศบาลมากที่สุด คือจำนวน 123 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 34.45 รองลงมาคือ ประกอบอาชีพส่วนตัว ร้อยละ 24.09 รับจ้าง ร้อยละ 19.05 อื่นๆ ร้อยละ 8.12 รับราชการ 5.32 และน้อยที่สุด คือเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 2.24 ตามลำดับ สามารถสรุปได้ว่าปฏิเสณสมมติฐานที่ตั้งไว้

ความสัมพันธ์ระหว่างการไปชำระภาษีจำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชากรตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันมีการไปชำระภาษีให้แก่เทศบาลไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สามารถสรุปได้ว่ายอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ความสัมพันธ์ระหว่างการไปชำระภาษีจำแนกตามการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร พบว่า ประชากรตัวอย่างที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกันมีการไปชำระภาษีให้แก่เทศบาลไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สามารถสรุปได้ว่ายอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ความสัมพันธ์ระหว่างการไปชำระภาษีจำแนกตามระดับการประชาสัมพันธ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรตัวอย่างที่มีการได้รับการประชาสัมพันธ์ที่แตกต่างกันมีการไปชำระภาษี

ให้แก่เทศบาลไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สามารถสรุปได้ว่ายอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ความสัมพันธ์ระหว่างการไปชำระภาษีจำแนกตามระดับความรู้ พบว่า ประชากรตัวอย่างที่มีระดับความรู้ที่แตกต่างกันมีการไปชำระภาษีให้แก่เทศบาลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยพบว่า ประชากรที่มีความรู้ระดับปานกลางมีการไปชำระภาษีให้แก่เทศบาลมากที่สุด คือ จำนวน 138 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 38.66 รองลงมาคือ ระดับความรู้มาก ร้อยละ 24.94 และ ระดับความรู้น้อย ร้อยละ 24.94 ตามลำดับ สามารถสรุปได้ว่าปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการเสียภาษีของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการประชาสัมพันธ์

สมมุติฐานข้อที่ 2 ประสิทธิภาพของบุคลากรของเทศบาลในการจัดเก็บภาษี โดยเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา คือ ปี พ.ศ. 2543 เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เห็นด้วยในประเด็นมีการเตรียมการในเรื่องเอกสาร เช่น ใบเสร็จรับเงิน แบบพิมพ์ต่างๆ ไว้เพื่อบริการผู้เสียภาษีมากขึ้น มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 80.8 รองลงมาคือ มีการเตรียมการเพื่อให้บริการรับชำระภาษีมากขึ้น ร้อยละ 76.9 และมีการจัดสถานที่รับชำระภาษีให้มีความสะดวกมากขึ้น เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ร้อยละ 61.5 ส่วนประเด็นที่เจ้าหน้าที่เห็นว่ามีประสิทธิภาพเท่าเดิม คือ งานการจัดเก็บภาษีมีความรับผิดชอบ มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 84.6 การเข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 76.9 การจัดป้ายแสดงว่ามีการชำระภาษีเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา ร้อยละ 73.1 การออกไปรับบริการชำระภาษีนอกสำนักงานเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ร้อยละ 73.1 และระดับความรับผิดชอบต่อเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 60.6 ประเด็นที่เจ้าหน้าที่เห็นว่ามีประสิทธิภาพเท่าเดิม คือ ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ตามสายงาน คิดเป็นร้อยละ 76.9 และประเด็นที่เจ้าหน้าที่เห็นว่าไม่มีประสิทธิภาพเลย คือ ตำแหน่งหน้าที่ที่ทำอยู่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษี ร้อยละ 46.2

เมื่อนำค่าคะแนนรวมและแบ่งตามเกณฑ์การให้คะแนน 3 ระดับ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าบุคลากรของเทศบาลมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 57.7 รองลงมาคือ เห็นว่ามีประสิทธิภาพมาก มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 42.3

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของเทศบาล

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการไปชำระภาษีของประชาชนได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่ไม่มีผลต่อการไปชำระภาษี ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการประชาสัมพันธ์

ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการไปชำระภาษีได้ อายุ สถานภาพสมรส และอาชีพ และความรู้เกี่ยวกับภาษี โดยพบว่า ประชากรตัวอย่างที่มีอายุ 41-50 ปี สถานภาพสมรส มีอาชีพค้าขายและประกอบอาชีพส่วนตัว และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001-10,000 บาทต่อเดือนเป็นกลุ่มที่มีการชำระภาษีให้แก่เทศบาลมากที่สุด จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างดังกล่าวเป็นกลุ่มที่มีความพร้อมทั้งในด้านอายุ อาชีพการเงิน และสถานภาพทางครอบครัว จึงอาจเป็นสาเหตุให้กลุ่มดังกล่าวสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารและเกิดตระหนักถึงภาระหน้าที่ของตนในการชำระภาษี ดังนั้นเทศบาลควรจัดให้มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจแก่กลุ่มอื่นๆ เพิ่มมากขึ้น

อีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี คือ ความรู้เกี่ยวกับภาษี สอดคล้องกับที่นิยม บุญสิงห์ (2539) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีธุรกิจเฉพาะในกรณีการค้าส่งหาริมทรัพย์ พบว่า ตัวแปรด้านความรู้ความเข้าใจมีอิทธิพลต่อภาระการเสียภาษีของผู้ประกอบการร้อยละ 64.55 ในด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและประชาสัมพันธ์นั้น กลุ่มประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความเห็นในระดับปานกลาง ทำให้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจึงไม่แตกต่างกัน

5.2.2 แนวโน้มการจัดเก็บรายได้ของเทศบาล

การที่เทศบาลจะจัดเก็บรายได้จากภาษีได้มากน้อยแค่ไหนนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถในการเสียภาษีของประชาชนเป็นสำคัญ เพราะว่าภาษีอากรที่เทศบาลจัดเก็บนั้นเป็นการโยกย้ายทรัพยากรบางส่วนจากประชาชน ถ้าหากในช่วงภาวะเศรษฐกิจไม่ดี ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อปริมาณภาษีที่จะจัดเก็บได้ด้วย ซึ่งโดยทั่วไปแล้วความสามารถในการเสียภาษีของประเทศนั้นจะขึ้นอยู่กับรายได้ประชาชาติ ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และระดับการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในช่วงปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยพบกับภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ทำให้กลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมจำนวนมากต้อง

ขาดทุนและปิดกิจการลง ภาคการเกษตร การลงทุนและการอุปโภคบริโภคลดลง ทำให้การจัดเก็บรายได้ของเทศบาลเมืองลำพูนในช่วงดังกล่าวมีปริมาณลดลง เมื่อรัฐบาลได้ดำเนินนโยบายกอบกู้เศรษฐกิจ ทั้งด้วยการกู้เงินจาก IMF เพื่อนำมากระตุ้นเศรษฐกิจ พร้อมกับนโยบายของรัฐบาลชุดปัจจุบันที่เน้นการค้ำการลงทุน ทั้งในระดับธุรกิจขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ทำให้ทุกตำบลในจังหวัดลำพูนมีการตื่นตัวในการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินธุรกิจ ส่งผลให้ประชาชนมีรายได้จากการประกอบอาชีพเสริมเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งมีการใช้จ่ายในภาคเอกชนเพิ่มมากขึ้น จึงคาดว่า การจัดเก็บรายได้จากภาษีในเขตไปของเทศบาลเมืองลำพูนจะเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากวิกฤตเศรษฐกิจที่รุนแรง รวมทั้งการเกิดเหตุการณ์วินาศกรรมที่สหรัฐอเมริกา ทำให้การฟื้นตัวของเศรษฐกิจเป็นไปได้ค่อนข้างยากลำบาก ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจที่ชัดเจนและมีความต่อเนื่อง

นอกจากนี้ รายได้จากภาษีของเทศบาลนอกจากจะขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจของจังหวัดและประเทศแล้ว ยังขึ้นอยู่กับความสามารถในการเสียภาษีของประชาชนและความพยายามในการจัดเก็บภาษีของเทศบาลอีกด้วย โดยการเน้นประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนให้ตระหนักถึงหน้าที่ที่ต้องไปชำระภาษี เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการไปชำระภาษี รวมทั้งการเน้นการบริการในการไปชำระภาษีให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และถูกต้อง ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ของเทศบาลส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าประสิทธิภาพในการบริการจัดเก็บภาษีของเทศบาลอยู่ในระดับเท่าเดิมเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2543)

5.2.3 ปัญหาและอุปสรรค

จากการวิเคราะห์ปัญหาทั้งก่อนการจัดเก็บ ระหว่างการจัดเก็บ และหลังการจัดเก็บภาษี สามารถสรุปได้ว่า ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกเกี่ยวกับการไปชำระภาษี รวมทั้งประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการไปชำระภาษี ทั้งความรู้ของประชาชนและความรู้ของบุคลากรที่ทำหน้าที่จัดเก็บภาษี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่นิยม บุญสิงห์ (2539) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีธุรกิจเฉพาะในกรณีการค้าอสังหาริมทรัพย์ พบว่า ตัวแปรด้านความรู้ความเข้าใจมีอิทธิพลต่อภาระการเสียภาษีของผู้ประกอบการถึงร้อยละ 64.55

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. ในด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของเทศบาลเมืองลำพูนนั้น เทศบาลควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับภาษีให้มากขึ้น เช่น ประโยชน์ของภาษีคืออะไร ภาษีแต่ละชนิดเสียในอัตราเท่าไร ระยะเวลาในการชำระภาษีเริ่มตั้งแต่วันไหนถึงวันไหน ควรเพิ่มสื่อในการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นทั้งในด้านวิทยุท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ ใบปลิว แผ่นพับ และสื่อที่ควรเพิ่มเพื่อที่ประชาชนจะได้รับข่าวสารอย่างแน่นอนคือ เสียงตามสายและป้ายคัทเอาท์ โดยให้มีการประกาศประชาสัมพันธ์ออกเสียงตามสายทุก ๆ วันอาจจะในวันละครึ่งหรือสองครั้งแล้วแต่ช่วงระยะเวลาในการชำระภาษี ส่วนป้ายคัทเอาท์ควรจะต้องติดตั้งตามแหล่งชุมชนใหญ่ ๆ หรือติดตั้งตามสถานที่ที่เห็นได้ชัดเจน โดยใช้ข้อความที่สั้น กระชับ กิ๋นใจ ได้ใจความ สามารถอ่านแล้วเข้าใจง่าย อาจจะเพิ่มข้อความประเภทคำคม บทกลอนที่เน้นในการเชิญชวนให้ประชาชนไปเสียภาษีและข้อความที่ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากการที่ไปเสียภาษี

2. เทศบาลควรเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีให้มากขึ้น ควรจัดให้เจ้าหน้าที่เหล่านี้ได้รับการฝึกอบรมโดยเทศบาลอาจเป็นผู้ดำเนินการเองโดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ ในเรื่องของภาษีมาเป็นผู้บรรยาย หรืออาจส่งบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมที่กระทรวง ทบวง กรมในส่วนกลางจัดขึ้น ทั้งนี้ทั้งนั้นเพื่อให้บุคลากรเหล่านี้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง และยุติธรรม ตลอดจนสามารถรับรู้ ระเบียบ กฎหมายใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น รู้เทคนิคใหม่ ๆ ในการจัดเก็บภาษี เทคนิคหรือช่องทางที่ผู้เสียภาษีมักจะหลบเลี่ยงการเสียภาษี พร้อมนี้เทศบาลควรสร้างแรงจูงใจในการในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงาน โดยเพิ่มความรับผิดชอบให้สูงขึ้น เพิ่มความเจริญก้าวหน้าตามสายงานให้สามารถเติบโตได้สูง ๆ การขยายกรอบอัตรากำลังเพิ่มขึ้น รวมทั้งในการพิจารณาความดีความชอบก็ควรพิจารณาบุคลากรเหล่านี้ในอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้น เพราะเป็นผู้ที่จัดเก็บงบประมาณให้เทศบาล ในส่วนของลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวเมื่อเห็นว่าเป็นผู้ที่ทำงานแล้วเกิดประโยชน์กับเทศบาลและสามารถจัดเก็บภาษีได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ก็อาจพิจารณาให้ได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นพนักงานเทศบาล ซึ่งก็จะทำให้บุคลากรเหล่านี้เกิดขวัญกำลังใจที่จะปฏิบัติงานด้วยความอุทิศสาคะ และเกิดประโยชน์ต่อเทศบาล

3. ผู้บริหารท้องถิ่นและผู้บังคับบัญชาควรให้ความสนใจเป็นพิเศษในเรื่องการจัดทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน เพราะแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินเป็นเครื่องมือที่จะทำให้การจัดเก็บ

ภาษีเป็นไปด้วยความถูกต้อง สะดวก รวดเร็ว และแน่นอน แต่จะต้องมีข้อมูลที่เป็นปัจจุบันโดยต้องมีการกำชับเจ้าหน้าที่ในเรื่องของการจัดเก็บข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอจะทำให้ผู้ที่เสียภาษีไม่กล้าแจ้งข้อความที่เป็นเท็จและไม่กล้าที่จะหลบเลี่ยงการเสียภาษี ทำให้สามารถจัดเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้นและแน่นอนขึ้น

4. ควรมีการปรับปรุงระเบียบ กฎหมาย พระราชบัญญัติ บางฉบับหรือบางมาตราให้มีความเหมาะสมและทันสมัย เพื่อให้สามารถรองรับกับสถานการณ์ ปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในปัจจุบันได้ เนื่องจากกฎหมายบางฉบับ หรือบางมาตรายังมีความล้าสมัยอยู่ทำให้มีผู้ที่ไม่ต้องการเสียประโยชน์หาช่องทางในการหลีกเลี่ยง หรือหลบหลีกภาษี ทำให้เทศบาลต้องเสียรายได้จากส่วนนี้ไป และควรมีการปรับปรุงในเรื่องบทกำหนดโทษในระเบียบ กฎหมายหรือพระราชบัญญัติให้มีบทกำหนดโทษที่รุนแรงขึ้นถ้าบุคคลเหล่านั้นตั้งใจที่จะปฏิบัติเพื่อหลีกเลี่ยงภาษี รวมทั้งบทบัญญัติของกฎหมายจะต้องให้อำนาจกับผู้บริหารท้องถิ่นในการบังคับจัดเก็บภาษีอากรจากทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษี โดยจะต้องเป็นวิธีที่สามารถปฏิบัติได้ง่ายและเป็นเรื่องที่จบลงที่หน่วยงาน